

## 2023-2025 жылдарға арналған гранттық қаржыландыру жобасы

**Жобаның атауы:** 10 жылдық проспективтік зерттеуде метаболизмдік синдромы бар адамдарда тамақтанудың, өмір салтының және комплаенттіліктің генетикалық аспектілерін зерттеу.

**ЖТН:** AP19676909

**Жобаның жалпы қаржысы:** 91 225 246 (тоқсан бір миллион екі жүз жиырма бес мың екі жүз қырық алты).

**Тақырыптың өзектілігі:** Біздің елімізде метаболикалық синдромның таралуының эпидемиологиялық жағдайын зерттеу популяцияда жүрек-қан тамырлары патологиясы мен қант диабетінің таралуының үдемелі өсуіне байланысты үлкен маңызға ие. Әр түрлі қауіп факторларының этиологиялық үлесін, халықтың этникалық ерекшеліктерін бағалау қажет. Метаболикалық синдромды зерттеу бойынша зерттеулерді дамытудағы басым бағыт әрбір геннің барлық ықтимал полиморфизмдерін анықтай отырып, метаболикалық синдромның қалыптасуының генетикалық аспектілерін зерттеу болып табылады.

**Тақырыптың мақсаты:** 10 жылдық перспективалық зерттеуде метаболикалық синдромы бар науқастарда тамақтану, өмір салты және сәйкестік ерекшеліктерінің генетикалық болжаушыларына талдау жасау.

**Күтілетін және қол жеткізілген нәтижелер:** Кешенді генетикалық зерттеу жүргізу метаболикалық синдромның генетикалық болжаушыларының тұтас бейнесін қалыптастыруға мүмкіндік береді, бұл қазіргі заманғы денсаулық сақтаудың басым бағыты аурулардың даму қаупінің барабар генетикалық маркерлерін анықтауға негізделген дербестендірілген медицина болып табылатындығына байланысты одан да маңыздырақ болады, бұл осы зерттеудің өзектілігін айқындайды.

Бағдарламаның әлеуметтік әсері:

- халықтың өмір сүру сапасын арттыра отырып және өмір сүру ұзақтығын арттыра отырып, әлеуметтік ортаны жақсартуға нәтижелердің үлесі,

-метаболикалық синдромның, жүрек-қан тамырлары ауруларының және 2 типті қант диабетінің алдын алу мәселелерінде халықтың хабардарлығын жақсарту

Экономикалық әсер:

-жүрек-қан тамырлары аурулары мен 2 типті қант диабетін емдеуге тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемі шеңберінде бөлінетін бюджет қаражатына жүктемені азайту.

Алынған нәтижелердің мақсатты тұтынушылары:

- медициналық ұйымдар; жоғары оқу орындары; денсаулық сақтау саласындағы сарапшылар.

**Зерттеу тобының мүшелері:**

| № | Аты-жөні                               | Scopus Author ID            | Researcher ID | ORCID                                                                                     | Жобадағы қызметі      |
|---|----------------------------------------|-----------------------------|---------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|
| 1 | Нускабаева<br>Гульназ<br>Оразбековна   | <a href="#">56940716100</a> | DKY-4438-2022 | <a href="https://orcid.org/0000-0002-2906-1427">https://orcid.org/0000-0002-2906-1427</a> | Ғылыми жоба жетекшісі |
| 2 | Шалхарова Жанат<br>Нагметовна          | <a href="#">57045991200</a> | -             | <a href="https://orcid.org/0000-0003-0069-3073">https://orcid.org/0000-0003-0069-3073</a> | Аға ғылыми қызметкері |
| 3 | Садыкова<br>Карлыгаш<br>Жарылкасымовна | 56940845900                 | AAF-5211-2021 | <a href="https://orcid.org/0000-0002-9120-8565">https://orcid.org/0000-0002-9120-8565</a> | Аға ғылыми қызметкері |
| 4 | Жунисова Мира<br>Бакытжановна          | 56940906600                 | -             | <a href="https://orcid.org/0000-0002-6042-672X">https://orcid.org/0000-0002-6042-672X</a> | Ғылыми қызметкер      |
| 5 | Нұрдинов                               | 57205732898                 | AAX-7747-     | <a href="https://orcid.org/0000-">https://orcid.org/0000-</a>                             | Ғылыми                |

|    |                                 |             |               |                                                                                           |                       |
|----|---------------------------------|-------------|---------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|
|    | Нұрсұлтан Сейсенбайұлы          |             | 2021          | 0001-5341-7211                                                                            | қызметкер             |
| 6  | Саруаров Ерболат Галымжанович   | 57192701560 | ACG-4084-2022 | <a href="https://orcid.org/0000-0002-1786-5209">https://orcid.org/0000-0002-1786-5209</a> | Ғылыми қызметкер      |
| 7  | Бабаева Кумисай Сабитовна       | 57259494700 | HCI-9345-2022 | <a href="https://orcid.org/0000-0003-0477-0195">https://orcid.org/0000-0003-0477-0195</a> | Ғылыми қызметкер      |
| 8  | Азизходжаева Динара Шавкатовна  | -           | JZD-1373-2024 | <a href="https://orcid.org/0000-0001-8848-0827">https://orcid.org/0000-0001-8848-0827</a> | Ғылыми қызметкер      |
| 9  | Баймаханова Гульзира Сабитовна  | -           | JZD-1848-2024 | <a href="https://orcid.org/0000-0003-4090-9182">https://orcid.org/0000-0003-4090-9182</a> | Ғылыми қызметкер      |
| 10 | Молдалиев Икилас Суйиндинович   | 57191664933 | KFT-1722-2024 | <a href="https://orcid.org/0000-0002-3289-1958">https://orcid.org/0000-0002-3289-1958</a> | Ғылыми қызметкер      |
| 11 | Скендерова Шахиста Уалихановна  | -           | HNI-7533-2023 | <a href="https://orcid.org/0000-0002-8898-4475">https://orcid.org/0000-0002-8898-4475</a> | Ғылыми қызметкер      |
| 12 | Саттиева Саида Кулахметовна     | -           | HNI-6095-2023 | <a href="https://orcid.org/0000-0003-2583-5402">https://orcid.org/0000-0003-2583-5402</a> | Ғылыми қызметкер      |
| 13 | Айдарбекова Дильбар Нургалиевна | -           | JRX-0639-2023 | <a href="https://orcid.org/0009-0008-6845-032X">https://orcid.org/0009-0008-6845-032X</a> | Кіші ғылыми қызметкер |
| 14 | Турманбаева Айнур Азимхановна   | -           | -             | <a href="https://orcid.org/0009-0004-4263-8157">https://orcid.org/0009-0004-4263-8157</a> | Кіші ғылыми қызметкер |
| 15 | Неметова Динара Бактияровна     | -           | LQK-4568-2024 | <a href="https://orcid.org/0000-0003-0970-5966">https://orcid.org/0000-0003-0970-5966</a> | Кіші ғылыми қызметкер |

### **2023/2024 жылғы күнтізбелік жоспарға сәйкес жарияланған жұмыстардың тізімі:**

1. Saruarov Yerbolat., Nuskabayeva Gulnaza; Gencer, Mehmet Ziya; Shalkharova, Zhanat; Idrissov Kaldybay. Analysis of the Short Form-36 Questionnaire and Approbation of Proposals for Adaptation to the Kazakh Language// Asian Journal of Social Health and Behavior Том 7, Выпуск 2, Страницы 60 – 66. 2024 <http://geolog-technical.kz/assets/20235/2.%2022-34.pdf>

2. Д.Б. НЕМЕТОВА, М.Б. ЖҮНІСОВА, Г.О. НҰСҚАБАЕВА, К.Ж. САДЫКОВА, А.С. БАБАЕВА, Д.Н. АЙДАРБЕКОВА, А.А.ТУРМАНБАЕВА. МЕТАБОЛИЗМДІК СИНДРОМЫ БАР АДАМДАРДЫҢ КОГНИТИВТІК ЖӘНЕ ПСИХОСОМАТИКАЛЫҚ БҰЗЫЛЫСТАРЫМЕН БАЙЛАНЫСЫ: ӘДЕБИ ШОЛУ//ФАРМАЦИЯ КАЗАХСТАНА. DOI:10.53511/pharmkaz.2024.76.15.009 СТР.63-71 <https://pharmkaz.kz/2024/04/29/farmaciya-kazaxstana-02-2024/>

3. А.А.Турманбаева, Г.О. Нұсқабаева, К.Ж. Садыкова, Е.Ғ. Саруаров, Д.Б. Неметова, Д.Н. Айдарбекова. МЕТАБОЛИЗМДІК СИНДРОМЫ БАР АДАМДАРДА ТАМАҚТАНУ ТӘРТІБІ МЕН ӨМІР САЛТЫ БҰЗЫЛЫСТАРЫНЫҢ РӨЛІ (ӘДЕБИ ШОЛУ)//Фармация Казахстана. Июнь, №3(254), 2024 Алынды: 12.01.2024 Қабылданды: 04.06.2024 Онлайн жарияланды: 29.06.2024 УДК 616.43-056.52 DOI: 10.53511/pharmkaz.2024.14.50.009 СТР.77-86 <https://pharmkaz.kz/farmaciya-kazaxstana-03-2024/>

4. Садыкова Карлыгаш Жарылкасыновна (KZ) Нускабаева Гульназ Оразбековна (KZ)  
Жунисова Мира Бакытжановна (KZ) Айдарбекова Дильбар Нургалиевна (KZ)  
Турманбаева Айнур Азимхановна (KZ) Неметова Динара Бактияровна (KZ)//  
Абдоминальды семіздігі бар адамдарда жүрек-қан тамырлары ауруларының асқыну қаупін  
ерте болжау тәсілі. Пайдалы модельге патент.№ 9441. 11.04.2024